

Scientific report on the project completion – final report

Title: *The First Romanian Translation of the Septuagint, Nicolae Milescu's Work (MS. 45 B.A.R. Cluj): A Critical Edition with Linguistic and Philological Studies*

Funding Source: CNCS-UEFISCDI

Project Code: **PN-II-ID-PCE-2011-3-0436, nr. 212 from 05/10/2011**

Project Director: **prof. dr. Eugen Munteanu**

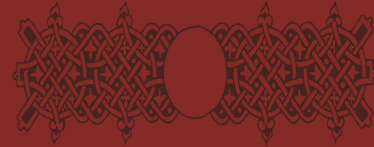
A. PROJECT COMPLETION

According to the activities annual planning, in 2016, the year of project completion, the efforts of the project director and his team focused on the preparation for printing of the project's main scientific product, the critical edition with the full title: *The Old Testament – The Septuagint. Nicolae the Spathar Milescu's Version (Ms. 45 from the Library of Cluj Branch of Romanian Academy). Text edition, preface, note on the edition, introduction, bibliography, words and forms index, proper names index* by Eugen MUNTEANU (coordinator), Ana-Maria GÎNSAC, Ana-Maria MINUȚ, Lucia-Gabriela MUNTEANU, Mădălina UNGUREANU, The University „Alexandru Ioan Cuza” Printing Press, Iași, 2016, 2543 p. ISBN: 978-606-714-293-8.

The actual contribution of each team member, on chapter and page number, results from the work's analytical summary.

DIN CUPRINS:

- Prefați
- Noți asupra ediției
- Textul ediției
- Transcrierea gloselor marginale, însoțite de note și comentarii filologice
- Aparatul critic. Studii filologice și lingvistice
- Nicolae Milescu Spătarul. Sinteza biografică
- Nicolae Milescu Spătarul, traducător al *Bibliei*
- Prezentare cronologică, analitică și critică a cercetării filologice a Ms. 45
- Istorie al elaborării versiunii Milescu a *Vechiului Testament*. Contextul cultural-societății și confesional. Reviziiile succesive
- Raportul textual cu tradiția biblică antică
- Raportul textual cu textul tipărit la 1688
- Raportul textual cu Ms. 430 (Veșnicia Patromeni)
- Raportul textual cu originalul traducării (grec, slavon, litinesc). Principii și tehnici ale traducării. Literarizări. Evoluția și evoluțiile de traducere. Semnificația notațiilor marginale
- Participanții lingvistice ale textului
- Indicele general de cuvinte și forme (pe DVD)

Apariția volumului de față reprezintă un eveniment important în istoria culturii românești. Textul editat, versiunea românească completă a *Vechiului Testament*, este opera marelui cărturar român din secolul al XVII-lea Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), renumit erudit poliglot, poezist, om politic, diplomat, geograf și explorator și reprezintă, prin dimensiuni, complexitate, nivel al expresiei lingvistice și literare, unul dintre cele mai semnificative monumente ale vechii române literare. De dimensiuni impozante (921 pagini în folio), păstrat în Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, textul este editat acum pentru prima dată integral, fiind astfel integrat în circuitul major al culturii românești.

Traducerea a fost realizată între anii 1661-1664, la Constantinopol, pe cind Nicolae Spătarul Milescu îndeplinea funcția de reprezentant diplomatic (capuchebait) pe lângă Poarta Otomană al voievodului Grigorie Ghica al Țării Românești. Repertoriul și sursa principală a traducerii este Septuaginta grecoască, una dintre versiunile tradiționale ale *Vechiului Testament*. Prin această decizie a sa, Milescu efectuează un pas decisiv de desprindere a vechii culturi românești de sfera influenței slavone și de orientare a acestora către limba și cultura grecoască. Măritoria a unei poziționări ideologice speciale în epocă, Milescu a decis să ia drept sursă și reper principal pentru traducerea sa o ediție protestantă (calvină) a *Septuagintei*, publicată la Frankfurt am Main, în anul 1597, care avea printre erudiții reputația unei ediții corecte din punct de vedere științific a textului grecesc. În plus, asemenea unui filolog umanist vertabil, Milescu a efectuat o documentare multiplă și critică, adoptând, ca surse secundare, versiunea slavonă a *Bibliei* (Ostrog, 1581), *Viștoara* latinească a Sf. Ieronim, precum și alte versiuni latinești umaniste ale *Bibliei*. Manuscrisul original al Spătarului a ajuns, în condiții neclare, în Moldova, unde a fost supus unei revizuirii serioase (probabil de Mitropolitul Dosoftei și colaboratorii lui), revizuire din care a rezultat, prin copiere, manuscrisul actual (Ms. 45). Acesta a fost revizuit încă o dată de „oameni ai locului” de la București, care, la inițiativa și cu suportul material al voievodului Șerban Cantacuzino, au tipărit textul în celebra *Biblie de la București* (1688).

Importanța de stabilizat artă firmătoare de două semnificații istorice ale textului pe care îl edităm aici: 1. Nicolae Spătarul Milescu a efectuat prima traducere integrală a *Septuagintei* într-o limbă vernaculară 2. prin cuprinderea versiunii sale (revizuite) în *Biblia de la București* (1688) Nicolae Spătarul Milescu a devenit unul dintre conturii principali ai acestei prime traduceri integrale tipărite a *Bibliei* într-o limbă populară din spațiul confesional ortodox și, implicit, co-fondator al tradiției biblice textuale românești.

Aparatul critic al ediției transmite cititorului o sinteză amplă a nivelului actual al cunoașterii tradiției biblice românești, furnizând detaliu complete asupra istoriei externe a textului, asupra originalilor traduceri, a metodei de traducere folosite, precum și asupra locului ocupat de versiunea Milescu în ansamblul tradiției biblice românești. De asemenea, în secțiunea cuprinzând studiile lingvistice, autorii ediției au depus eforturi considerabile pentru a oferi o imagine veridică și completă asupra textului, la nivelurile fonetic, morfologic, lexic, sintactic și onomastic.

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUAGINTA

Versiunea lui
NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj
a Academiei Române)

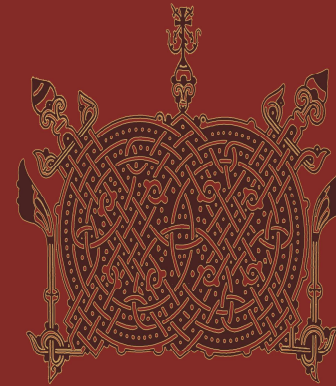
EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GINSAC

ANA-MARIA MINUȚ

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU

MĂDĂLINA UNGUREANU

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUAGINTA

Versiunea lui NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)

Ediție de text, prefați, note asupra ediției, introducere,
bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii

EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GINSAC • ANA-MARIA MINUȚ

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU • MĂDĂLINA UNGUREANU

EUGEN MUNTEANU (n. 1953) este profesor de lingvistică generală și filologie românească la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A lucrat la limbă română la Sorbonne Paris IV (1987-2000) și la Jena (2000-2003), profesor invitat la universitatea din Jena (2002-2010) și Viena (2006-2008; 2009-2010) și a participat la importante simpozioane științifice internaționale la Paris, Oxford, Münster, Triest, Jena, Roma, Berlin, Viena, Osnabrück, Imbich, Leipzig, Santiago de Compostela, Thessaloniki, Pisa, Toronto, Palermo, Berlin, Leuven, Lima, Essenig, Lugano, Porech, La Rochelle. Este autorul a peste douăzeci de volume (monografii, ediții critice de texte românești vechi, traduceri comentate din *Septuaginta*, *Carmine Burana*, Sf. Augustin, Toma de Aquino, Swedenborg, Jean-Jacques Rousseau, Brower, Wilhelm von Humboldt, Iacob Grimm, Ernst Renan, Georg Gadamer, Eugenio Coseriu (s.a.) și a peste două sute de studii și articole de specialitate lingvistică teoretică, istoria limbii române, filologie limbajului, istoria limbii române literare, lexicologie, lexicografie, semantică, traductologie, filologie biblică) publicate în reviste de nivel înalt din străinătate și din România. Director al Școlii Doctorale de Studii Filologice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2005-2009), director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași (2009-2011), președinte fondator al Asociației de Istorie și Hermeneutică a limbii din România (din 2009), editor fondator al revistei „Biblicum Iagense. Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics” (din 2010), a întreprins, în anul 2009, Centrul de Studii Biblice „Filologice «Monumenta Linguae Dacoromanorum»”, în cadrul cărora a coordonat lucrările de finalizare a monumentului ediții *Biblia 1688* (16 volume, apărute între anii 2011-2015, editându-se câte 9 volume apărute succesiv, între 1986-2009).

ANA-MARIA GINSAC este cercetătoare științifică II de la Centrul de Studii Biblice Filologice «Monumenta Linguae Dacoromanorum», autorea a monografiilor *Formele românești răsăritice* (2002) și a numeroase studii de gramatică istorică și lexicologie românească.

ANA-MARIA MINUȚ este conferențiar de la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, autorea a monografiilor *Morfologia verbalului în limba română veche* (2002) și a numeroase studii de gramatică istorică și lexicologie românească.

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU, doctor în filologie, este profesară la Școala Normală „Veniile Luptei” din Iași, autorea a monografiilor *Cămpul semantic «cruce» în limba română* (2004), coautora a ediției *M.L.D. Biblia 1688* și autorea a numeroase studii și articole de semantică și sintaxă istorică.

MĂDĂLINA UNGUREANU, este cercetător științific II de la Centrul de Studii Biblice Filologice «Monumenta Linguae Dacoromanorum», autorea a ediției critice *Dosoftei. Prefațele pentru an. Iași, 1663 (1612) și coautora a ediției M.L.D. Biblia 1688.*

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

The work's cover

Brief description of the work

The appearance of this volume marks an important event in the history of the Romanian culture. The edited text, the full Romanian version of *The Old Testament*, represents the work of a great Romanian scholar from the 17th century, Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), a famous polyglot and polyhistor scholar, politician, diplomat, geographer and explorer. It also represents, through dimensions, complexity, level of linguistic and literary expression, one of the most significant monuments of the old literary Romanian. Having imposing dimensions (921 folio pages) and being preserved in MS. 45 from the Romanian Academy Library of Cluj-Napoca, the text is now edited entirely for the first time, being integrated into the major network of the Romanian culture.

The translation was realised between 1661-1664, in Constantinople, when Nicolae Spătarul Milescu was diplomatic representative (capuchehaie) nearby the Ottoman Porte of Grigorie Ghica, the voivode of the Wallachia. The landmark and the main source of the translation is the Greek *Septuagint*, one of the traditional versions of *The Old Testament*. By his decision, Milescu makes a decisive detachment step of the old Romanian culture from the Slavonian sphere of influence and also make a decisive guidance step of this old Romanian culture to Greek language and culture. For this special ideological positioning in that period, Milescu decided to take as a source and main landmark for his translation a Protestant edition (Calvinist) of *The Septuagint*, published in Frankfurt am Main in 1597, which had, among scholars, the reputation of a correct edition from the scientific point of view of the Greek text. In addition, like a genuine humanist philologist, Milescu did a multiple and critical documentation, adopting, as secondary sources, the Slavonian version of *The Bible* (Ostrog, 1581), the Latin *Vulgate* of Saint Jerome, and others Latin humanist versions of *The Bible*. The original manuscript of Spătarul arrived in Moldavia under unclear circumstances, where was seriously revised (probably by Archbishop Dosoftei and his collaborators), revision which gave, by copying, the manuscript in discussion (MS 45). This manuscript was once more revised by „local people” from Bucharest who, at Șerban Cantacuzino’s initiative and with his financial support, printed the text known as *The Bucharest Bible* (1688).

There are two historical significations of this text which should be highlighted here: 1. Nicolae Milescu Spătarul did for the first time in history a full translation of *The Septuagint* into a vernacular language; 2. by including his version into *The Bucharest Bible* (1688), Nicolae Spătarul Milescu became one of the main coauthors of this first full printed translation of *The Bible* into a vernacular language from the Orthodox space and, implicit, co-founder of the Romanian textual biblical tradition.

The critical apparatus of this edition send to the reader a rich synthesis of the current level of the Romanian biblical tradition knowledge, giving full details on the text external history, on the originals of the translation, on the used translation method, as well as on the position which Milescu’s version occupies into the ensemble of the Romanian biblical tradition. Also, into the section including the linguistic studies, the authors of the edition did considerable efforts to offer a real and full image upon the text, at the phonetic, morphological, lexical, syntactic and onomastic levels.

The full publication into a critico-philological edition of the oldest translation into a vernacular language of *The Septuagint* (the old Greek version of *The Old Testament*) represents an absolute mondial novelty. The historical conditions in which the old Romanian culture

developed allowed this premiere. In other languages, the old Greek text of *The Septuagint* was translated only in 20th-21th centuries, through academic scientific projects.

The Summary of the Work

Prefață (Eugen Munteanu, 2 p.)

Notă asupra ediției (Eugen Munteanu, 16 p.)

Introducere (343 p.)

I.1. Studiu filologic. Preambul (Eugen Munteanu, 38 p.)

I.2. Conceptul de tradiție biblică

I.3. Biblia ca hipertext

I.4. Tradiția biblică românească. O prezentare sintetică

I.4.1. Începuturile scrisului în limba română

I.4.2. Conținutul și caracteristicile primelor texte biblice românești. Manuscrisele rotacizante

I.4.3. Primele tipărituri românești cu conținut biblic. Activitatea lui Coresi. *Palia de la Orăștie*

I.4.4. Tipăriturile lui Simion Ștefan, Mitropolit al Ardealului: *Noul Testament* (1648) și *Psaltirea* (1651)

I.4.5. Asumarea de către înalta ierarhie a Bisericii Ortodoxe a sarcinii de difuzare în limba poporului a *Sfintelor Scripturi*

I.4.6. *Biblia de la București* (1688), actul fondator al tradiției biblice românești

I.4.6.1. Câteva precizări necesare despre semnificațiile *Bibliei de la București* (1688)

I.4.6.2. Semnificațiile culturale, politice și confesionale ale *Bibliei de la București* (1688)

I.5. Aportul versiunii veterotestamentare a lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45) la constituirea tradiției textuale biblice românești

I.5.1. Profil biografic al cărturarului Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2. Nicolae Spătarul Milescu – traducător în limba română al *Vechiului Testament*

I.5.2.1. Despre metoda de traducere a lui Nicolae Spătarul Milescu. Izvoarele folosite

I.5.2.2. Literalismul traducerii lui Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2.3. Studiu de caz: *furnicoleul*

I.5.2.3.1. Zoonimele biblice

I.5.2.3.2. Statutul contextual în *Septuaginta* și în diferite traduceri al cuvântului *furnicoleu*

I.5.2.3.3 Ce este de fapt *furnicoleul*. Imaginea sa în bestiariul medieval

I.5.2. Concluzii. Nicolae Spătarul Milescu, figură emblematică a vechiului scris românesc

I.6. Posteritatea *Bibliei de la București* (1688)

I.6.1. Filiera tradițională a Bibliei în limba română

I.6.2. Filiera inovatoare a Bibliei în limba română

I.7. Concluzii și aprecieri prospective

II. Studiu asupra foneticii în Ms. 45 (MĂDĂLINA UNGUREANU, 33 p.)

II.1. Accentul

II.1.1. Cazuri în care poziția accentului, caracteristică perioadei vechi a românei literare, diferă de cea din limba actuală

II.1.2. Accentuarea cuvintelor împrumutate din limbile ebraică și din greacă

II.2. Vocalismul

II.2. 2. Vocalele anterioare [e], [i]

II.2.3. Vocalele posterioare [o], [u]

- II.2. 4. Diftongii
- II.3. Consonantismul
- II.3. 1. Consoanele labiale
- II.3. 2. Consoane dentale
- II.3. 3. Consoanele [s], [z], [dz], [ʃ]
- II.3. 4. Consoanele prepalatale [ʃ], [j], [g]
- II.3. 5. Consoanele lichide [l], [r]
- II.3. 6. Laringala [h]
- II.3. 7. Grupuri consonantice
- II.3. 8. Alte fenomene din domeniul consonantismului în Ms. 45
- II.4. Concluzii asupra foneticii în Ms. 45.

III. Studiu asupra morfologiei din Ms. 45 (ANA-MARIA MINUȚ 96 p.)

- III.1. Substantivul
- III.1.1. Particularități semantice ale substantivelor
- III.1.1.1. Substantivele masive
- III.1.1.2. Substantivele abstracte
- III.1.1.3. Substantivele colective
- III.1.1.4. Substantivele relaționale
- III.1.2. Clasificarea în funcție de expresia fonetic-lexicală a substantivelor
- III.1.3. Genul
- III.1.3.1. Variații de gen la substantive animate personale
- III.1.3.2. Variații de gen la substantive inanimate
- III.1.3.2.1. Variațiile masculin – neutru
- III.1.3.2.2. Variațiile neutru – feminin
- III.1.3.3. Variații de gen la substantive animate nepersonale
- III.1.3.4. Alte variații de gen la alte substantive animate nepersonale
- III.1.3.4.1. Derivate moționale cu sufixul *-iță*
- III.1.3.4.2. Derivate moționale cu sufixul *-oaie*
- III.1.3.4.3. Derivate moționale cu sufixul *-ă*
- III. 1.3.5. Substantive epicene
- III.1.4. Numărul
- III.1.4.1. Pluralul substantivelor feminine
- III.1.4.2. Pluralul substantivelor masculine
- III.1.4.3. Pluralul substantivelor neutre
- III.1.5. Cazul
- III.1.5.1. Marcarea sintetică a cazurilor genitiv și dativ
- III.1.5.2. Marcarea analitic-prepozițională a cazurilor dativ și genitiv
- III.1.5.3. Cazul acuzativ
- III.1.5.4. Vocativul
- III.1.6. Declinarea
- III.1.6.1. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea I
- III.1.6.2. Tendința de trecere de la declinarea a II-a la declinarea a III-a
- III.1.6.3. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea a II-a
- III.1.6.4. Reminiscente ale declinării a II-a
- III.1.6.5. Tregeri de la declinarea I la declinarea a II-a

- III.1.6.6. Oscilații formale în interiorul aceleiași declinări
- III.2. Articolul
 - III.2.1. „Neexprimarea” articolului
 - III.2.2. Forma etimologică *nește*
 - III.2.3. Genitivul proclitic *ei, ii, i* la substantive proprii feminine
 - III.2.4. Folosirea numelor proprii feminine terminate în consoană la forma nedeterminată
 - III.2.5. Calchierea articolului definit grecesc
 - III.2.6. Absența articolului definit masculin la genitiv-dativ prin calchierea originalului grecesc
 - III.2.7. Formele articolului posesiv-genitiv
 - III.2.8. Distribuția formelor articolului demonstrativ adjectival
- III.3. Adjectivul
 - III.3.1. Clase lexico-gramaticale ale adjectivului
 - III.3.2. Clase semantice de adjective
 - III.3.3. Exprimarea superlativului
- III.4. Pronumele
 - III.4.1. Pronumele personal
 - III.4.1.1. Flexiunea pronumelor personale
 - III.4.1.1.1. Formele accentuate (nonclitice) de acuzativ și dativ
 - III.4.1.1.2. Formele neaccentuate (clitice) de acuzativ și dativ
 - III.4.1.1.3. Întrebuințarea lui *îns/însă* ca pronume personale
 - III.4.2. Pronumele personale de politețe
 - III.4.3. Pronumele de întărire
 - III.4.4. Pronumele reflexiv
 - III.4.5. Pronumele și adjectivul posesiv
 - III.4.6. Pronumele și adjectivul demonstrativ
 - III.4.6.1. Pronumele și adjectivul demonstrativ de apropiere
 - III.4.6.2. Pronumele și adjectivul demonstrativ de depărtare
 - III.4.6.3. Pronumele și adjectivul demonstrativ de identitate
 - III.4.6.4. Pronumele și adjectivul demonstrativ de diferențiere
 - III.4.7. Pronumele și adjectivul relativ-interogativ
 - III.4.8. Pronumele relativ compus
 - III.4.9. Pronumele și adjectivul nehotărît
 - III.4.9.1. Formele *unul, una, altul, alta*
 - III.4.9.2. Formele *vr(e)unul, vruna, vreunii*
 - III.4.9.3. Formele *tot/ toți*
 - III.4.9.4. Formele *fiecarele/ fieștecarele, fieștece*
 - III.4.9.5. Formele *careși/ careleși*
 - III.4.9.6. Forma *cineși*
 - III.4.9.7. Formele calchiate *om carele și om, om*
 - III.4.9.8. Formele *oarecarele/ oarecarii* etc.
 - III.4.9.9. Formele *cîteși/ cîteșiva* etc.
 - III.4.9.10. Sintagme pronominale nehotărîte formate cu *tot*
 - III.4.9.11. Formele *ceva/ cineva* etc.
 - III.4.9.12. Pronumele nehotărît *neștine*
 - III.4.9.13. Pronumele nehotărît *niscare*
 - III.4.9.14. Adjectivul nehotărît *niște*

- III.4.10. Pronumele și adjectivul negativ
 - III.4.10.1. Pronumele negativ *nimeni* și alomorfele sale
 - III.4.10.2. Pronumele negativ *nici unul* și alomorfele sale
 - III.4.10.3. Pronumele negativ *nimic* și alomorfele sale
 - III.4.10.4. Alte cuvinte și sintagme cu valoarea pronumelui negativ *nimeni*
- III.5. Numeralul
 - III.5.1.1. Formele numeralului corespunzător numărului 1
 - III.5.1.2. Formele numeralului ordinal corespunzător primei poziții într-o serie
 - III.5.1.3. Forme ale numeralelor corespunzătoare numerelor de la 2 înainte
 - III.5.1.4. Sintagma calchiată *cel cu patru picioare*
 - III.5.1.5. Întrebuițări anaforice și în construcții partitive ale numeralelor cardinale
 - III.5.1.6. Numerae întrebuițate exclusiv ca ordinale
 - III.5.1.7. Afixe formative
 - III.5.1.8. Numeraele compuse decimale
 - III.5.1.9. Formule pronominale speciale pentru ‘sută’ și ‘mie’
 - III.5.1.10. Formele de genitiv-dativ ale numeralelor
 - III.5.2. Numeralul colectiv
 - III.5.3. Numeralul multiplicativ
 - III.5.4. Numeralul distributiv
 - III.5.5. Numeralul adverbial
 - III.5.6. Numeralul fracționar
- III.6. Verbul
 - III.6.1. Conjugările
 - III.6.1.1. Trecerea de la conjugarea a III-a la conjugarea I
 - III.6.1.2. Verbe trecute de la conjugarea a IV-a la conjugarea a III-a
 - III.6.1.3. Oscilații între conjugarea I și conjugarea a IV-a
 - III.6.1.4. Verbe menținute la conjugarea a II-a
 - III.6.1.5. Verbe menținute la conjugarea a III-a
 - III.6.2. Diatezele
 - III.6.2.1. Verbe active folosite cu pronume reflexive
 - III.6.2.2. Verbe reflexive cu valoare obiectivă
 - III.6.2.3. Exprimarea reciprocității
 - III.6.2.4. Diateza impersonală
 - III.6.2.5. Diateza pasivă
 - III.6.3. Modurile și timpurile
 - III.6.3.1. Forme iotacizate ale unor verbe
 - III.6.3.1.1. Verbe de conjugarea a II-a cu forme iotacizate
 - III.6.3.1.2. Verbe de conjugarea a III-a cu forme iotacizate
 - III.6.3.1.3. Verbe de conjugarea a IV-a cu forme iotacizate
 - III.6.3.2. Forme flexionare „gamatizate”
 - III.6.3.3. Formele flexionare *încungiur* și *măsur*
 - III.6.3.4. Forme cu sau fără sufix flexionar
 - III.6.3.5. Alternanța la indicativ prezent între formele scurte și cele lungi lungi ale verbului *a fi*; formele de prezent ale verbelor *a usca*, *a acoperi*, *a descoperi*, *a ploua*
 - III.6.3.6. Forma de prezent perifrastic *a fi* + gerunziu
 - III.6.3.7. Imperfectul indicativului

- III.6.3.8. Perfectul simplu
- III.6.3.9. Perfectul compus
- III.6.3.10. Mai-mult-ca-perfectul
- III.6.3.11. Viitorul
- III.6.3.12. Conjunctivul prezent
- III.6.3.13. Conjunctivul perfect
- III.6.3.14. Condițional-optativul
- III.6.3.15. Imperativul
- III.6.3.16. Infinitivul
- III.6.3.17. Gerunziul
- III.6.3.18. Participiul
- III.6.3.19. Supinul
- III.7. Adverbul
- III.7.1. Clase lexico-gramaticale de adverbe
- III.7.1.1. Adverbe stabile
- III.7.1.2. Adverbe mobile
- III.7.2. Adverbe deictice și adverbe anaforice
- III.7.3. Locuțiuni adverbiale
- III.7.4. Clase semantice de adverbe
- III.7.4.1. Adverbe calificative
- III.7.4.2. Adverbe de timp
- III.7.4.3. Adverbe de loc
- III.7.4.4. Adverbe de cantitate
- III.7.4.5. Adverbe aspectuale
- III.7.4.6. Adverbe de cauză și de scop
- III.7.4.7. Adverbe concesive
- III.7.4.8. Adverbe de modalitate
- III.7.5. Adverbe nehotărâte
- III.7.6. Adverbul de negație *nici*
- III.7.7. Exprimarea superlativului la adverbe
- III.7.8. Adverbe însoțite de un clitic pronominal la cazul dativ
- III.8. Prepoziția
- III.8.1. Inventarul de forme
- III.8.1.1. Prepoziția *a* (< lat. *ad* și *ab*)
- III.8.1.2. Prepoziția *adins*
- III.8.1.3. Prepoziția *asemenea*
- III.8.1.4. Prepoziția *asupra*
- III.8.1.5. Prepoziția *atocma*
- III.8.1.6. Prepoziția *cătră*
- III.8.1.7. Prepoziția *de*
- III.8.1.8. Prepoziția *din*
- III.8.1.9. Locuțiunea prepozițională *decinde de*
- III.8.1.10. Prepoziția *după*
- III.8.1.11. Prepoziția *împotriva*
- III.8.1.12. Prepoziția *înde*
- III.8.1.13. Prepoziția *între*

- III.8.1.14. Prepoziția *la*
- III.8.1.15. Prepoziția de origine slavonă *na*
- III.8.1.16. Prepoziția *pre*
- III.8.1.17. Prepoziția compusă *prespre*
- III.8.1.18. Prepoziția *pren*
- III.8.1.19. Prepoziția *pentru/ prentru*
- III.8.1.20. Prepoziția *pînă*
- III.8.1.21. Prepoziția *pregiur/ prenpregiur*
- III.8.1.22. Prepoziția *spre*
- III.8.1.23. Prepoziția *suptu*
- III.9. Conjunția
- III.9. 1. Conjunțiile coordonatoare
- III.9. 1. 1. Conjunțiile coordonatoare copulative
- III.9.1.1.1. Conjunția coordonatoare *și*
- III.9.1.1.2. Conjunția coordonatoare *de*
- III.9.1.1.3. Corelative copulative neomogene
- III.9.1.1.4. *Nici (nice)* cu valoare conjuncțională
- III.9. 1. 2. Conjunțiile coordonatoare adversative
- III.9.1.2.1. Conjunția coordonatoare adversativă *iar*
- III.9.1.2.2. Conjunțiile adversative de contrazicere *însă și dară*
- III.9.1.2.3. Conjunțiile coordonatoare adeversative *ce (ci)* și *fără (numai)*
- III.9.1.3. Conjunțiile coordonatoare disjunctive
- III.9.1.4. Conjunțiile coordonatoare concluzive
- III.9.2. Conjunțiile subordonatoare
- III.9.2.1. Conjunția subordonatoare *ca*
- III.9.2.2. Conjunția subordonatoare *de (dă)*
- III.9.2.3. Conjunția subordonatoare *căci (căce)*
- III.9.2.4. Conjunțiile subordonatoare *că* și *căci* ca mărci ale vorbirii indirecte
- III.9.2.5. Conjunția subordonatoare *să*
- III.9.2.6. Conjunția subordonatoare cu valori multiple *dacă (daca)*
- III.9.2.7. Conjunția subordonatoare compusă cu valori multiple *ca să*
- III.9.2.8. Conjunția subordonatoare compusă cu valori multiple *pentru ca să*
- III.9.2.9. Locuțiunea conjuncțională *pentru căce/ pentru căci*
- III.9.2.10. Locuțiunile conjuncționale concesive *măcar că* și *măcar de*
- III.9.2.11. Conjunția concesivă *săvai*
- III.9.2.12. Locuțiunea conjuncțională *de folos*
- III.9.2.13. Relativele conjuncționale *cum* și *cît*
- III.9.2.14. Locuțiunile conjuncționale *ca cînd(u)* și *ca cum*
- III.10. Interjecția
- III.10.1. Interjecții afective
- III.10.2. Interjecția volitivă *iată*
- III.10.3. Interjecția injonctivă *ia*
- III.10.4. Interjecții și locuțiuni interjecționale de atitudine
- III.10.5. Verbe provenite din interjecții
- III.11. Concluzii privitoare la fenomenele morfologice din Ms.45.

IV. Studiu asupra lexicului din Ms. 45 (EUGEN MUNTEANU, 80 p.)

IV.1. Lexicul comun

IV.1.1. Tratatamentul elementelor lexicale cu unică atestare (hapax legomena), al cuvintelor rar folosite, cu forme sau sensuri diferite de cele actuale etc.

IV.1.1.1. Cîteva disocieri de metodă

IV.1.1.2. Recomandări pentru *Dicționarul limbii române* al Academiei Române (DLR)

IV.1.1.3. Exemplificări

IV.1.1.3.1. Exemplificare: *neélassa*

IV.1.1.3.2. Exemplificare: *asída*

IV.1.1.3.3. Exemplificare: *nessa*

IV.1.1.3.4. Exemplificare: *soțietáte*

IV.1.1.4. Cuvinte din fondul autohton

IV.1.1.5. Cuvinte moștenite din limba latină

IV.1.1.6. Ebraisme

IV.1.1.7. Slavisme și slavnisme

IV.1.1.8. Cuvinte împrumutate din limbile slave moderne

IV.1.1.8.1. Împrumuturi din limba bulgară

IV.1.1.8.2. Împrumuturi din limba polonă

IV.8.3. Împrumuturi din limba ucraineană

IV.1.1.8.4. Împrumuturi din limba rusă

IV.1.1.8.5. Împrumuturi din limba sîrbo-croată

IV.1.1.9. Grecisme

IV.1.1.10. Maghiarisme

IV.1.1.11. Cuvinte de origine turcă

IV.1.1.12. Cuvinte cu etimologie multiplă

IV.1.1.13. Elemente lexicale cu etimologie obscură, nesigură, neclară sau necunoscută

IV.1.2. Glosar analitic

V. Studiu asupra onomasticii din Ms.45 (ANA-MARIA GÎNSAC 36 p.)

V.1. Introducere

V.2.2. Transpunerea Npr opace din SEPT.FRANKF. în Ms.45

V.2.2.1. Adaptarea formală a Npr

V.2.2.1.1. Tratatamentul Npr în *Septuaginta*

V.2.2.1.2. Adaptarea grafică și/ sau fonetică a Npr din Ms.45

V.2.2.1.3. Adaptarea morfologică a Npr din Ms.45

V.2.2.1.3.1. Categoria gramaticală a genului

V.2.2.1.3.2. Categoria gramaticală a cazului și raporturile de determinare

V.2.2.1.3.2.1. Formele de nominativ-acuzativ

V.2.2.1.3.2.2. Formele de genitiv-dativ

V.2.2.1.3.2.3. Formele de vocativ

V.2.2.2. Traducerea Npr biblice descriptive

V.2.2.2.1. Procedeele adaptării formale a toponimelor biblice

V.2.2.2.2. Procedeele substituiri prin alte nume a toponimelor biblice

V.2.2.2.3. Procedeele traducerii toponimelor biblice descriptive

V.2.2.2.3.1. Clasificarea toponimelor descriptive

- V.2.2.2.3.2. O disociere necesară: planul traducerii propriu-zise – planul transcrierii fonetice interpretative
- V.2.2.3. Tratamentul Npr în notele marginale din Ms.45
- V.2.2.3.1. Emendări ale variantei textuale în consens cu sursa principală
- V.2.2.3.2. Emendări ale variantei textuale în consens cu o sursă secundară
- V.2.2.3.3. Lecțiuni în consens cu uzul specific limbii țintă
- V.2.3. Concluzii prospective

VI. Studiu asupra sintaxei din Ms. 45 (LUCIA-GABRIELA MUNTEANU, 57 p.)

- VI.1. Cîteva preliminarii teoretice și metodologice
- VI.1.1. Date istorice
- VI.1.2. Valoarea epistemologică a Ms. 45
- VI.1.3. Ms. 45 ca discurs: nivelul sintactic
- VI.1.3.1. Sintaxa funcțională ca paradigmatică a semnificației gramaticale
- VI.1.3.2. Versiunea biblică milesiană - discurs creat în procesul traducerii
- VI.2. Cîteva elemente specifice ale sintaxei propoziției și a frazei în Ms.45
- VI.2.1. Predicatul enunțării
- VI.2.1.1. Predicatul verbal simplu
- VI.2.1.2. Predicatul locuțional
- VI.2.1.3. Elipsa predicatului
- VI.2.1.4. Predicatul complex
- VI.2.1.5. Predicatul nominal, subcomponent al predicatului semantic
- VI.2.1.6. Elipsa verbului copulativ din structura predicatului nominal
- VI.2.2. Numele predicativ
- VI.2.2.1. Realizarea propozițională a numelui predicativ prin propoziția predicativă
- VI.2.3. Subiectul
- VI.2.3.1. Acordul predicatului cu subiectul
- VI.2.3.2. Realizarea propozițională a subiectului: propoziția subordonată subiectivă
- VI.2.4. Predicativul suplimentar sau elementul predicativ suplimentar
- VI.2.4.1. Propoziția predicativă suplimentară
- VI.2.5. Complementul predicativ al obiectului
- VI.2.5.1. Realizarea propozițională a complementului predicativ al obiectului
- VI.2.6. Complementul direct
- VI.2.6.1. Reluarea complementului direct
- VI.2.6.2. Complementul direct intern
- VI.2.6.2.1. Propoziția subordonată completivă directă
- VI.2.7. Complementul indirect
- VI.2.7.1. Propoziția subordonată completivă indirectă
- VI.2.8. Complementul posesiv
- VI.2.9. Complementul de agent
- VI.2.10. Complementul comparativ
- VI.2.10.1. Realizarea propozițională a complementului comparativ: propoziția subordonată completivă comparativă
- VI.2.11. Complementele circumstanțiale
- VI.2.11.1. Complementul circumstanțial de timp
- VI.2.11.1.2. Propoziția subordonată circumstanțială de timp

- VI.2.11.2. Complementul circumstanțial de loc
 - VI.2.11.2.1. Propoziția subordonată circumstanțială de loc
- VI.2.11.3. Complementul circumstanțial de mod
 - VI.2.11.3.1. Complementul circumstanțial de mod intern
 - VI.2.11.3.2. Propoziția subordonată circumstanțială de mod
- VI.2.11.4. Complementul circumstanțial cantitativ
 - VI.2.11.4.1. Propoziția subordonată circumstanțială cantitativă
- VI.2.11.5. Complementul circumstanțial instrumental
 - VI.2.11.5.1. Complementul circumstanțial instrumental intern
 - VI.2.11.5.2. Propoziția subordonată circumstanțială instrumentală
- VI.2.11.6. Complementul circumstanțial sociativ
 - VI.2.11.6.1. Propoziția circumstanțială sociativă
- VI.2.11.7. Complementul circumstanțial de relație
 - VI.2.11.7.2. Propoziția subordonată circumstanțială de relație
- VI.2.11.8. Complementul circumstanțial de cauză
 - VI.2.11.8.1. Propoziția subordonată circumstanțială de cauză
- VI.2.11.9. Complementul circumstanțial de scop
 - VI.2.11.9.1. Propoziția subordonată circumstanțială de scop
- VI.2.11.10. Complementul circumstanțial condițional
 - VI.2.11.10.1. Propoziția subordonată circumstanțială condițională
- VI.2.11.11. Complementul circumstanțial concesiv
 - VI.2.11.11.1. Propoziția subordonată circumstanțială concesivă
- VI.2.11.12. Complementul circumstanțial opozițional
 - VI.2.11.12.1. Propoziția subordonată circumstanțială opozițională
- VI.2.11.13. Complementul circumstanțial cumulativ
 - VI.2.11.13.1. Propoziția subordonată circumstanțială cumulativă
- VI.2.11.14. Complementul circumstanțial de excepție
 - VI.2.11.14.1. Propoziția subordonată circumstanțială de excepție
- VI.2.11.15. Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă

- VI.2.12. Atributul
 - VI.2.12.1. Atributul substantival
 - VI.2.12.2. Atributul adjectival
 - VI.2.12.3. Atributul pronominal
 - VI.2.12.4. Atributul verbal
 - VI.2.12.5. Atributul adverbial
 - VI.2.12.7. Propoziția subordonată atributivă
- VI.2.13. Aporiția
 - VI.2.13.1. Propoziția apozitivă

- VI.3. Relațiile sintactice în Ms. 45
 - VI.3.1. Relația de dependență sau de subordonare
 - VI.3.1.1. Tipuri ale relației de dependență
 - VI.3.1.2. Modalități de realizare a relației de dependență
 - VI.3.2. Relația de nondependență sau de coordonare
 - VI.3.2.1. Tipuri și modalități de realizare a relației de coordonare
 - VI.3.3. Relația de echivalență sau apozitivă
- VI.4. Tipologia enunțurilor în funcție de scopul comunicării

- VI.4.1. Enunțuri asertive
- VI.4.2. Enunțuri imperative
- VI.4.3. Enunțuri exclamative
- VI.4.4. Enunțuri interogative
- VI.5. Aspecte ale construcției discursului
- VI.5.1. Afirmția
- VI.5.2. Negația
- VI.5.3. Modalizarea
- VI.5.4. Deixisul
- VI.5.4.1. Deixisul personal
- VI.5.4.2. Deixisul spațial
- VI.5.4.3. Deixisul temporal
- VI.5.4.4. Deixisul descriptiv
- VI.5.5. Anafora
- VI.5.6. Conectori frastici și transfrastici
- VI.5.7. Repetiția
- VI.5.7.1. Repetiția identică
- VI.5.7.2. Repetiția modificată
- VI.5.7.3. Repetiția imediată și repetiția la distanță
- VI.5.7.4. Repetiția liberă și repetiția fixată
- VI.5.7.5. Tipurile repetitive cele mai frecvente
- VI.5.8. Anacolutul
- VI.5.9. Construcții incidente
- VI.5.10. Elipsa
- VI.5.11. Imbricarea
- VI.6. Concluzii finale privitoare la fenomenele sintactice din Ms.45

Manuscrisul 45 – faximile și text (1163 p.)

Note și comentarii filologice (Eugen Munteanu, Ana-Maria Gînsac, 200 p.)

Abstracts (49 p.)

- I. The Old Testament – The Septuagint. Nicolae the Spathar Milescu’s Version (Ms. 45 from the Library of Cluj Branch of Romanian Academy). Text edition, preface, note on the edition, introduction, bibliography, words and forms index, proper names index
- I.1. Introduction
 - I.1.1. A Portrait of a 17th Century Romanian Scholar
 - I.1.2. Nicolae the Spathar Milescu, Translator of the Old Testament. Historical, Cultural and Confessional Context
 - I.1.3. Before The Spathar Milescu. The First Romanian Biblical Texts
- I.2. The destiny of The Spathar Milescu’s *Old Testament*
 - I.2.1. Notes on the Text’s Progress and Revision History (Manuscripts nr. 45, nr. 4389, and the *Bucharest Bible*, 1688)
 - I.2.2. Overview of Nicolae The Spathar Milescu’s Work avatars
- I.3. An Examination of The Spathar Milescu’s and his Reviewers Translation
 - I.3.1. Principles and Source of the The Spathar Milescu’s and his Reviewer Translation

I.3.2. Textual data and interpretation criteria

I.3.3. The Translation's Literalism

I.4. Conclusions

II. L' Ancien Testament – La Septante. La version de Nicolae le Spathaire Milesco (Ms. 45 de la Bibliothèque de la Filiale de Cluj de l' Académie Roumaine). Édition critique, préface, note sur l' édition, introduction, bibliographie, index de mots et de formes, index de noms propres

I.1. Introduction

II.1.1. Esquisse de portret d' un erudit roumain du XVIIème siècle

II.1. Introduction

II.1.1. Esquisse de portret d' un erudit roumain du XVIIème siècle

II.1.2. Nicolae le Spathaire Milesco, traducteur du Vieux Testament. Le contexte historique, culturel et confessionnel

II.1.3. Les antécédents d' initiative du Spathaire Milesco. Les premières traductions bibliques en roumain

II.2. Le destin de la version du Spathaire Milesco du *Vieux Testament*

II.2.1. Notes sur le parcours du texte et les révisions successives (les manuscrits nr. 45 et 4389, la *Bible de Bucharest*, 1688)

II.2.2. Présentation synthétique du parcours du version biblique du Nicolae le Spathaire Milesco

II.3. Dates et interprétations sur la traduction du Spathaire Milesco et de ses réviseurs

II.3.1. Les principes et les sources de la traduction du Spathaire Milesco et de ses réviseurs

II.3.2. Les données du texte et les critères d' interprétation

II.3.3. Le littéralisme de la traduction

II.4. Conclusions

III. Das Alte Testament - Septuagint. Die Version des Nicolae des Spatharius Milesco (Ms. 45 der Bibliothek der Filiale Cluj der Rumänischen Akademie). Textedition, Vorwort, Anmerkungen zur Edition, Einleitung, Bibliographie, Wörter- und Formenindex, Index der Eigennamen

III.1. Einführung

III.1.1. Kurzporträt eines rumänischen Gelehrten des 17. Jahrhunderts

III.1.2. Nicolae der Spatharius Milesco als Übersetzer des Alten Testaments. Historischer, kultureller und konfessioneller Kontext

III.1.3. Die Vorgänger Milesco. Die ersten Übersetzungen der Bibel ins Rumänische

III.2. Die Milesco-Version des Alten Testaments

III.2.1. Der Text und die nachfolgenden Überarbeitungen (die Manuskripte 45 und 4389, die *Bukarester Bibel* von 1688)

III.2.2. Zusammenfassende Übersicht über den Weg der Bibelversion Nicolae Milesco

III.3. Daten und Erklärungen zu den Versionen Milesco und seiner Bearbeiter

III.3.1. Die Prinzipien und die Quellen der Übersetzung Milesco und seiner Bearbeiter

III.3.2. Die Textdaten und die Interpretationskriterien

III.4. Die wörtliche Übersetzung

III.5. Schlussfolgerungen

IV. Ветхий Завет - *Септуагинта*. Версия Николая Милеску Спафария (рукопись Ms. 45, Библиотека Филиала Румынской Академии в г. Клуж). Редакция текста, предисловие,

примечание к изданию, введение, библиография, алфавитный указатель слов и форм, алфавитный указатель имён собственных

IV.1. Введение

IV.1.1. Портрет румынского эрудита XVII века

IV.1.2. Николай Спафарий Милеску – переводчик Ветхого Завета. Исторический, культурный и религиозный контекст

IV.1.3. Предшественники инициативы Милеску. Первые переводы Библии на румынский

IV.2. Судьба Ветхого Завета Милеску

IV.2.1. Работа над текстом и последующие переработки (Ms. 45 и Ms. 4389, *Бухарестская Библия, 1688*)

IV.2.2. Краткое изложение пути перевода Библии Николая Спафарий Милеску

IV.3. Интерпретация перевода Спафарий Милеску и его редакции

IV.3.1. Переводческие принципы и источники, использованные Спафарий Милеску и его редакторами

IV.3.2. Критерии интерпретации текста

IV.3.3. Буквализм перевода

IV.4. Выводы

B. RELATED ACTIVITIES

As a project leader, Eugen Munteanu has ensured the project's management by planning, dividing and controlling the completion of the tasks by the team members as well as the reception of the written material by assembling the whole project, delivering it to the publishing house and following the whole editorial project along the year. Beside the specific philological and redactional operations required by the accomplishment of an imposing volume concerning the dimensions (about 2600 pages in folio) and of a huge editorial and printing complexity (described above), the team members have also accomplished other operations concerning the secondary dissemination of the research results, as following:

Articles:

In the year 2012

1. Eugen Munteanu, *A Brief History of the Romanian Biblical Tradition*, în „Biblicum Jassyense, Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics”, 3 (2012), p. 15-50.
2. Eugen Munteanu, *Romanian biblical tradition. A summary*, in „Anuar de lingvistică și istorie literară”, LII (2012), p. 11-37.

In the year 2013

3. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Compendio de la tradición bíblica rumana con ejemplos del Libro de Ruth*, în „Biblias Hispánicas”, II (2013), 439-527. http://www.cilengua.es/sites/cilengua.es/files/page/docs/biblias_hispanicas_2.pdf.
4. Eugen Munteanu, *The Role of the Church and of the Religious Texts in the Formation's process of the Old Literary Romanian. A philological point of view*, in Nicolae Cristian Cădă (ed.), *Șerban Cantacuzino, Antim Ivireanul and Neofit the Cretan, promoters of Romanian Language in worship*, București, 2013, p. 7-79.

In the year 2015

5. Eugen Munteanu, *Wolfgang sive de amicitia*, în: Thede Kahl/Johannes Kramer/ Elton Prifti (eds.), *Romanica et Balcanica. Wolfgang Dahmen zum 65. Geburtstag*, Akademische Verlagsgemeinschaft, München, 2015, p. 31-35. ISBN: 978-3-95477-036-6.

In the year 2016

6. Eugen Munteanu/ Lucia-Gabriela Munteanu, *La Septante traduite en roumain par Nicolae Milescu pendant la première moitié du XVIIe siècle. Contexte historique, significations culturelles, confessionnelles et traductologiques*, in the volume Wim François/ August den Hollender (edit.), *Vernacular Bible and Religious Reform in the Middle Ages and Early Modern Era*, Peeters, Leuven-Paris-Walpole, MA, 2016, p. 247-272.
7. Lucia-Gabriela Munteanu, *The modalisation, the deixis and other elements concerning the discourse construction in MS. 45, the first Roumanian version of the Old Testament, made by Nicolae Milescu Spătarul*; in the volume Eugen Munteanu (coord.), Iosif Camară, Ana-Veronica Catană-Spenchiu, Mădălina Ungureanu (edit.), *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, vol. IV, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580) (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

Scientific communications

In the year 2012

1. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Nicolae Milescu, traducteur de la Septante en roumain. Evaluation traductologique*, communication held at International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012).
2. Eugen Munteanu, *Militante Romantik. Die Reformtätigkeit Eliade Rădulescus*, conference held at Institute of Romance of the «Friedrich Schiller» University, Jena, 10 July 2012).
3. Eugen Munteanu, *Anfänge schriftlicher Überlieferung. Auf der Suche nach einer Identität. Einige Reformversuche*, conference held at Institute of Romance of the «Friedrich Schiller» University, Jena, 6, July 2012).
4. Eugen Munteanu, *La Septante traduite en roumain par Nicolae Milescu pendant la première moitié du XVIIe siècle. Contexte historique, significations culturelles et confessionnelles* (plenary lecture, International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012).
5. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Foundational Elements of Eugenio Coseriu's Linguistic Theory*, conference held at International Symposium „Folklore and Linguo-Culturology of the Caucasian Peoples”, Tbilisi, 18-21 April 2012).
6. Ana-Maria Gînsac, *Marginal Glosses as a Technique of Translation in the First Romanian Manuscripts of the Bible* (International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012).

In the year 2013

7. Ana-Maria Gînsac, *Les notes marginales sur le texte révisé de l'Ancien Testament traduit par Nicolae Milescu au XVIIe siècle (ms. 45)*, International Romance Philology Congress, Nancy, 14– 20 July 2013.

In the year 2015

8. Eugen Munteanu, *Le régime des hébraïsmes et de grecismes dans la plus vieille version roumaine du Vieux Testament*, „XXXVIIe Colloque International de Linguistique Fonctionnelle”, Universitatea Yunnan, Kunming China, 5-8 November 2015.

In the year 2016

9. Eugen Munteanu, *Holy Scripture - Source and Foundation of the European Common Imagery: Meanings, Phrases, Collocations*, plenary communication on the 10th edition of the Annual Symposium “Christian Foundations of the Roumanian and European cultures”, Putna, 12th-15th <http://christosclairis.fr/wp-content/uploads/2014/11/SILF-2015-Deuxi%C3%A8me-circulaire.pdf>

of May, 2016, organised by the “Faith and Creation” Foundation (<http://www.fundatiamaicabenedicta.ro/doc/evenimente/Program-simpozion-Fundamente-crestine-2016.pdf>).

10. Eugen Munteanu, *The Roumanian Language History. A Synthesis*, plenary conference on The Austrian-Romanian Summer College, the 12th of September, 2016, Payerbach-Riechenau, Austria (Seminary organised by the University of Wien, with the support of the Research and Economy Ministry of the Ausrian Government).
11. Eugen Munteanu, *The Beginnings of the Multilingual Lexicography in Romania*, communication on the XXXVIIIth International Colloquy of Functional Linguistics, La Rochelle, October, 2016.
12. Lucia-Gabriela Munteanu, *Selective Conclusions on the Syntax of the 45 Manuscript, the First Complete Translation of the Old Testament in Romanian (the “Nicolae Milescu Spătaru” Version)*, communication presented on the International Symposium, “Explorations on the Biblical Romanian and European Tradition”, the IVth edition, Iași, the 27-29th of November, 2016. (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).
13. Eugen Munteanu, *On the Historical Significations of the Milescu Version of the Old Testament (MS. 45) in Relation with the Implicit Programme Of Metropolitan Varlaam Concerning the Translation into Romanian of the Religious Books*, communication sustained on the Colloquy «Romanian Teaching Books (Iasi – 1643, 1646). 370 Years From the Formalizing of the Romanian Language in Moldavia», Iași, the 9th-10th of November, 2016.

Actions concerning the promotion of the project

In the year 2016

1. Eugen Munteanu, *On the Ethnogenesis of the Roumanian – a Linguistic Approach*. Dialogue with Radu Lipovan within the programme “The History Hour” Radio-Iași, the 2nd of February 2016, from 15 to 16 o'clock (<http://radioiasi.ro/emisiuni/despre-etnogeneza-romanilor-o-perspectiva-lingvistica-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan/>).
2. Eugen Munteanu *Language and National Identity*. Dialogue with Radu Lipovan within the programme “The History Hour” Radio-Iași, the 16th of February 2016, from 15 to 16 o'clock (<http://radioiasi.ro/emisiuni/limba-si-identitate-nationala-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitat-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>).
3. Eugen Munteanu, *The International Symposium “Romanian Teaching Books (Iași – 1643, 1646)”*, the 5th of November, TVR Iași, the programme “The Thresholds of Faith”, from 17 to 18 o'clock, Moderator: Ioana Stoian (<http://www.doxologia.ro/pridvoarele-credintei/colocviul-carti-romanesti-de-invatatura-profunivdr-eugen-munteanu-pridvoarele>).

Other activities

In the year 2016

1. Eugen Munteanu – the coordination (together with prof. dr. Wolfgang Dahmen, the University of Jena) of the volume dedicated to the Romanian language from the series *Handbuch der romanischen Linguistik/Manuel de linguistique romane* in the process of elaborating at the De Gruyter Publishing House, 300 pages in quarto, 35 collaborators from Romania, Germany, Austria, Spain and Italy.
2. Eugen Munteanu – organising, as the president of the organising comitee of the National Symposium “Explorations on the Biblical Romanian and European Tradition” organised by the Biblico-Philological Studies Centre «Monumenta linguae Dacoromanorum» of the

«Alexandru Ioan Cuza» University, The Romanian Philology Institute «A. Philippide» and the Philology and Biblical Hermeneutics Association from Romania, the VIth edition, Iași, the 27th – 29th of October, 2016 (members of the organisation committee: Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu). (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>).

3. Eugen Munteanu – member of the organising committee of the Colloquy «Romanian Teaching Books (Iasi – 1643, 1646). 370 Years From the Formalizing of the Romanian Language in Moldavia», Iași, the 9th-10th of November, 2016, organised by the Metropolitan Church of Moldavia and Bucovina, The Babeș/Bolyai University from Cluj, The Alexandru Ioan Cuza University from Iași, The Romanian Academy, The Science Academy from Chișinău and The University from Rouen.
4. Ana-Maria Mișuț, Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu, *The Accomplishment of a Poject. The First Romanian Translation of the Septuagint(the XVIIth Century), Writing ofi Nicolae Spătarul Milescu (MS. 45, B.A.R. Cluj). Philological Edition Relised within the «Alexandru Ioan Cuza» University from Iași, supported by the National Council of the Scientific Research in Romania (C.N.C.S.) – round table organised within the International Symposium „Explorations on* (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>).
5. Eugen Munteanu, editing, as a coordinator, the volume *The Reception of the Holy Scripture between Philology, Hermeneutics and Traductology*, the IVth Volume, the „Alexandru Ioan Cuza”, University Publishing House, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580)(<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

The 22nd of November, 2016

prof. dr. Eugen Munteanu

